

NIR

Nordiskt
Immateriellt
Rättsskydd

Till minne: Peter Seipel

Av Daniel Westman, Martin Brinnen

Särtryck ur NIR 2025 2

Till minne: Peter Seipel

Professorn i rättsinformatik Peter Seipel avled den 23 mars 2025, 85 år gammal.

Peter var en verklig pionjär. Redan som ung jurist på 1960-talet fick han upp ögonen för datorteknikens betydelse, både som objekt för rättslig reglering och regeltillämpning och som redskap i det rättsliga arbetet. Senare kom han att etablera rättsinformatiken som ett juridiskt universitetsämne och han blev Sveriges första professor i ämnet.

1968 tog Peter tillsammans med professor Jan Hellner initiativet till att inrätta Arbetsgruppen för ADB och juridik vid Stockholms universitet. Arbetsgruppen ombildades 1981 till forskningsorganisationen Institutet för rättsinformatik (IRI), samtidigt som den mer utåtriktade verksamheten förlades till den nybildade Svenska föreningen för ADB och juridik (ADBJ), idag Svenska föreningen för IT och juridik (SIJU). Under hela sin karriär var Peter IRI:s föreståndare. Han tjänstgjorde även som dekanus för den Juridiska fakulteten vid Stockholms universitet under ett antal år.

I sin doktorsavhandling "Computing Law. Perspectives on a New Legal Discipline" (1977) analyserade Peter hur juridiken borde ta sig an mötet med den nya tekniken och inte minst hur en ny rättslig disciplin borde utformas och avgränsas. Han argumenterade för att rättsinformatiken skulle ta ett brett grepp. För det första skulle ett tvärjuridiskt perspektiv anläggas på de materiella rättsliga frågor som datoriseringen aktualiserade. För det andra skulle rättsinformatiken undersöka datorteknikens användning för att lösa olika juridiska uppgifter och hur juridiken kunde "byggas in" i tekniken. Just skärningspunkten mellan materiell datorjuridik och det mer metodinriktade angreppssättet var enligt Peter särskilt intressant att studera. Trots den tid som förflutit och den enorma teknik- och samhällsutveckling som vi bevittnat sedan avhandlingen skrevs framstår den fortfarande som häpnadsväckande relevant.

För denna tidskrifts läsare kan det vara intressant att notera att Peter startade sin rättsvetenskapliga bana inom immaterialrätten. Han intresserade sig då framför allt för datorprogrammets rättsskydd. I licentiatavhandlingen "Datorprogrammering: en upphovsrättslig undersökning av variationsvidd och bundenhet" (1971) – som på grund av färgen på omslaget skämtsamt gick under beteckningen "Silverbibeln" – analyserade han hur grundläggande upphovsrättsliga begrepp och principer kunde appliceras på datorprogram. Slutsatserna utvecklades senare i ett antal artiklar i NIR.

Detta arbete gjordes vid en tidpunkt då datorprogrammets hemvist i upphovsrätten ännu inte hade bekräftats i internationella överenskommelser eller i nationella upphovsrättslagar. Under åren 1971–1977 var Peter anlitad av World Intellectual Property Organization (WIPO) för att tillsammans med andra experter ta fram en modellag för ett särskilt skydd av datorprogram. Lagen utgick i stor utsträckning från traditionella upphovsrättsliga principer, som anpassades till datorprogrammets speciella egenskaper. Några år senare valde

dock USA istället att bekräfta att datorprogram kunde utgöra litterära verk och andra länder följde snart efter. Modellagen kom därför inte till användning.

Även senare under sin karriär intresserade sig Peter för hur upphovsrätten påverkade förutsättningarna för att ta till vara digitaliseringens möjligheter, t.ex. när det gällde möjligheten att bygga och sprida kunskap i samhället. Han var tidigt ute med att betona behovet av avvägningar mellan olika grundläggande rättigheter och intressen, något som idag är vardagsmat för den som tar del av EU-domstolens rättspraxis på upphovsrättsområdet.

Peter var en skicklig jurist med breda kunskaper inom många rättsområden. Särskilt viktiga bidrag lämnade han till utvecklingen av offentlighetsprincipen i en digital miljö och när det gäller dataskyddslagstiftningen.

Framför allt var Peter emellertid intresserad av juridikens roll i samhället. Han var ofta involverad i arbete utanför den snävt juridiska miljön. Han blev av regeringen utnämnd till ledamot i den första IT-kommissionen 1994 och deltog i flera kommissioners arbete. Inom ramen för IT-kommissionen inrättades – utifrån Peters tankar – det IT-rättsliga observatoriet. Observatoriet skulle enligt sin programförklaring (troligen författad av Peter) ”verka genom ett spekulativt, framtidsorienterat övervägande av rättsliga nykonstruktioner som komplement till diskussion av gällande rätt (lex lata) och argumentation för föreslagna ändringar etc. (lex ferenda). Man kan tala om en lex ponderanda – en spekulerande och prövande analys av lagen”. Utöver detta arbete var Peter även expert i ett antal mer traditionella lagstiftningskommittéer samt rådgivare till EU-kommissionen inom ramen för Legal Advisory Board (LAB).

Peter var en internationellt respekterad forskare och han hade ett brett kontaktnät av personer som han samarbetade med. Den inre kretsen i Norden bestod av rättsinformatiska kolleger vid universiteten i Oslo, Köpenhamn och Rovaniemi (Lapplands universitet). Vid Lapplands universitet blev han senare även hedersdoktor.

Många som har studerat juridik i Sverige har mött Peter personligen eller läst hans läroböcker ”Juristen och datorn” och ”Juridik och IT”. Genom sina breda kunskaper, sin förmåga att anlägga intressanta perspektiv och sitt smittande engagemang inspirerade han många. Peter har idag många lärjungar som har honom att tacka för mycket!

Daniel Westman Martin Brinnen